

Հայ ժողովրդի պատմության
Ժամանակագրություն

1813 սեպտեմբեր 15 Ալեքսանդր I-ի հրովարտակը Վրաստանի հայերին, որով ցարը շնորհակալություն էր հայտնում նրանց՝ Վրաստանում ռուսական բանակին ցույց տված օգնության համար:

հոկտեմբեր 12 Ղարաբաղի Գյուլիստան ամրոցում ստորագրվում է ռուս-պարսկական հաշտության պայմանագիրը, որի համաձայն Պարսկաստանը ճանաչում է Ղարաբաղի, Գյանջայի, Շաքիի, Շիրվանի, Բաքվի, Դերբենդի, Ղուբայի, Թալիշի խանությունների, Լոռու, Փամբակի, Շամշադինի, Ջանգեզուրի և Շորազյալի գավառների միացումը Ռուսաստանին:

1814 մայիս 14 Պարսկաստանի Համադան քաղաքում ծնվեց Կարապետ Շահնագարյանը: (Վախճ. 1865թ.-ին, Կ. Պոլսում):

սեպտեմբեր 8 Ծնվեց աշուղ Աղբար Աղդամը: (Վախճ. 1844թ.-ին):

նոյեմբեր 25 Թեհրանում ստորագրվում է անգլո-պարսկական պայմանագիրը, որով Անգլիան խոստանում է նպաստել Գյուլիստանի պայմանագրի վերանայմանը:

1815 մայիս 12 Մոսկվայում սկսում է գործել Լազարյան ճեմարանը:

նոյեմբեր 25 Նոր Ջուղայում ծնվեց հայագետ Սկրտիչ Էմինը: (Վախճ. 1890թ.-ին, Մոսկվայում):

նոյեմբեր 30 Դ. Պոլսում ծնվեց գրական-հասարակական գործիչ Սերվիլեն՝ Սերովբե Վիլենյանը: (Վախճ. 1887թ.):

1816 հունվար 5 Աստրախանում լույս է տեսնում «Արևելյան ծանուցմունք» շաբաթաթերթը, որը «Վաստոչնիյե իվլետիյա» պարբերականի տարբերակն էր, արևելյան առաջին պարբերականը:

դեկտեմբեր 2 Վենետիկ է գալիս ականավոր գրող Բայրոնը՝ հայոց լեզու սովորելու և ծանոթանալու հայ գրականությանը:

1817 մայիս 2 Կովկասյան զորքերի գլխավոր հրամանատար, Կովկասի կառավարչապետ զորավար Երմոլովի գլխավորած Պարսկաստան մեկնող ռուսական միսիան ժամանում է Էջմիածին:

հուլիս 29 Ծնվեց աշխարհահռչակ ծովանկարիչ Հոհվաննես Այվազովսկին: (Վախճ. 1900թ.-ին):

օգոստոս 1 Թեոդոսիայում ծնվեց աշխարհահռչակ ծովանկարիչ Հովհաննես Այվազովսկին: (Վախճ. 1900թ.):

1818 փետրվար 11 Կ. Պոլսում ծնվեց պատմաբան Մատթիա (Անտոն) Գարազաշյանը: (Վախճ. 1903թ.-ին):

հունիս 5 Թիֆլիսում ծնվեց բանասեր Գևորգ Հախվերդյանը: (Վախճ. 1861թ.-ին):

հուլիս 4 Ջեյթունը հրաժարվում է հարկ վճարել Մարաշի փաշային և ապստամբության դրոշ է բարձրացնում:

1819 փետրվար 3 Երևան է ժամանում ռուս ականավոր գրող, դիվանագետ Ա. Ս. Գրիբոյեդովը, որը Թեհրան էր մեկնում իբրև ռուսական միսիայի քարտուղար:

օգոստոս 13 Թիֆլիսում ծնվեց գրական-հասարակական գործիչ Պետրոս Շանշյանը: (Վախճ. 1899թ.-ին):

սեպտեմբեր 23 Կեսարիայի Էնթերե գյուղում ծնվեց բժիշկ, լեզվագետ, հասարակական-քաղաքական գործիչ Նահապետ Ռուսինյանը: (Վախճ. 1876թ.-ին):

1820 հունվար 17 Թեհրանից վերադառնալիս

Էջմիածին է ժամանում Ա. Ս. Գրիբոյեդովը, որտեղ և մնում է մինչև հունվարի 19-ը:

փետրվար 19 Դ. Պոլսում ծնվեց պատմաբան, հայագետ Հովսեփ Գաթրոյանը: (Վախճ. 1882թ.-ին):

ապրիլ 4 Վանի Այգեստան թաղամասում ծնվեց հայ հասարակական-քաղաքական, հոգևոր-մշակութային գործիչ Սկրտիչ Խրիմյանը (Խրիմյան Հայրիկ): (Վախճ. 1907թ.-ին, Էջմիածնում):

հուլիս 6 Դ. Պոլսում ծնվեց մեծ հայագետ Ղևոնդ Ալիշանը: (Վախճ. 1901թ.-ին, Վենետիկում):

օգոստոս 8 Դ. Պոլսի հայ արհեստավորների ցույցը, որը ճնշվում է թուրքական իշխանությունների կողմից:

սեպտեմբեր 18 Հակասուլթանական ցույցին մասնակցելու մեղադրանքով մի խումբ հայեր (կեսարացի Հակոբը, Գրիգոր Սաքայանը, Դելի Բաղդասարը և այլն) մահապատժի են ենթարկվում Կ. Պոլսում:

սեպտեմբեր 18 Ջնյուննիայում ծնվեց տպարանատեր, հրատարակիչ ճամիկ Արամյանը: (Վախճ. 1878թ.-ին):

1821 ապրիլ 7 Սկսվում է Հունաստանի ազգային-ազատագրական շարժումը՝ ուղղված օսմանյան միապետության դեմ:

1822 հուլիս 31 Ծնվեց հայ գրող և հռետոր Ծերենցը: (Վախճ. 1888թ.-ին):

սեպտեմբեր 16 Կ. Պոլսում ծնվեց հայ նշանավոր վիպասան, հրապարակախոս Ծերենցը՝ Հովսեփ Շիշմանյան: (Վախճ. 1888թ.-ին, Թիֆլիսում):

1823 մարտ 13 Կարինում կնքվում է թուրք-պարսկական հաշտության պայմանագիրը, որով Բայագետ քաղաքը կրկին վերադարձվում է Թուրքիային:

հուլիս 4 Դ. Պոլսում ծնվեց Գրիգոր Աղաթոնյանը (Աղաթոն): (Վախճ. 1868թ.-ին):

օգոստոս 11 Կ. Պոլսում ծնվեց պատմաբան, աշխարհագետ, բանասեր Մանվել Քաջունին: (Վախճ. 1903թ.-ին):

նոյեմբեր 18 Դ. Պոլսում վախճանվեց պատմաբան Սիբայել Չամշյանը: (Ծնվ. 1738թ.-ին):

1824 հունվար 28 Սադրատում վախճանվեց «Ազդարարի» խմբագիր Հարություն Շնավոնյանը: (Ծնվ. 1750թ., Իրանի Շիրազ քաղաքում):

դեկտեմբեր 1 Թիֆլիսում բացվեց Ներսիսյան դպրոցը (շարունակեց գործել մինչև 1924թ.):

1825 հունիս 29 Թիֆլիսում ծնվեց դրամատուրգ Գաբրիել Սունդուկյանը: (Վախճ. 1912թ.-ին):

դեկտեմբեր 14 Դեկաբրիստների ապստամբությունը Պետերբուրգում:

դեկտեմբեր 14 Ջնյուննիայում ծնվեց արևմտահայ հրապարակախոս և քաղաքական գործիչ Ստեփան Ոսկանյանը: (Վախճ. 1901թ.-ին):

1826 փետրվար 27 Ծնվեց հայտնի նկարիչ, արվեստի տեսաբան Վարդգես Սուրենյանը: (Վախճ. 1921թ.-ին):

հունիս 15 Սուլթան Մահմուդ II-ի հրամանով ենիչերիական զորքը ոչնչացվում է Կ. Պոլսում, ապա և գավառներում:

հուլիս 16 Պարսկական զորքերը ներխուժեցին Ղարաբաղ:

հուլիս 16 Պարսկական զորքերը ներխուժում են Ղարաբաղ, Շորազյալ և Փամբակ. սկսվում է ռուս-պարսկական երկրորդ պատերազմը:

հուլիս 25 Շուշի պերդի երկու ամիս տևողությամբ հերոսական պաշտպանության սկիզբը:

(Շարունակելի)

Լուրեր

Իրանահայ համայնք

Իրանահայ լուսանկարիչների հաջողությունը

Ս.Թ. մարտի 11-ից 17-ը կայացել է Իրանի տարեկան ընդհանուր լուսանկարչական ցուցահանդեսը, որը կազմակերպվել էր Ռաշտ քաղաքի երիտասարդական ֆիլմարեստի կենտրոնի միջոցով: Սույն միջոցառմանը Իրանի 16 քաղաքներից 217 լուսանկարիչ ուղարկել էին 1275 լուսանկարներ, որոնցից հինգհոգանոց զննահատուկ հանձնաժողովը ընտրել էր 53 լուսանկարներ եւ դրել ցուցադրության: Լավագույնների շարքում էր իրանահայ լուսանկարիչ Րաֆֆի Յովհաննիսյանի գործը, որը մի պատկեր է Նոր Բուրաստան գերեզմանատնից: Ընտրած այս լուսանկարին յուրահատուկ անդրադարձ է ունեցել ցուցահանդեսի կենտրոնի տնօրեն պրն. Ֆարհադ Մեիրանֆարը, որի նյութը լույս է տեսել նույն առիթով հրատարակված «Ֆարասուե ֆասելե» (Տարածությունից այն կողմ) վերտառությունը կրող գեղարվեստական մի հատորի մեջ:

Իրան

ԵԿՐՈՂԱԿԱՆ ԲԱՆԿԸ ԶԻ ՄԱՍՆԱԿՑԵԼՈՒ ԻՐԱՆԵՅԱՅԱՍՏԱՆ ՊԱԶԱՏԱՐԻ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆԸ

Սակայն կնպաստի միջին բիզնեսի զարգացմանը Հայաստանում

Վերակառուցման եւ զարգացման եվրոպական բանկի (ՎՁԵԲ) նախագահ ժան Լեմյերի կարծիքով Հայաստանում առաջընթաց կա, բայց կան նաեւ դժվարություններ: Զարգացման մակարդակը Հայաստանում ցածր է, իսկ աղքատությունը՝ տարածված: ՎՁԵԲի գործունեության նպատակը Հայաստանում մասնավոր հատվածի զարգացմանը նպաստելն ու նոր աշխատատեղերի ստեղծումը խթանելն է: Բանկի Հայաստանում գործելու երկրորդ ուղղությունը, որի մասին երեկ «Արմենիա» հյուրանոցում հրավիրած մամուլի ասուլիսի ժամանակ տեղեկացրեց նրա նախագահը, հիպոթեկային ֆինանսավորումն է: Շարունակվելու են ընդլայնվել կապերը բանկային համակարգի հետ: Որդեգրվելու են նոր մեխանիզմներ: Մասնավորապես իրականացվելու են 0,5 մլն դոլարից մինչև 2 մլն դոլար երկարաժամկետ վարկային ծրագրեր: ՎՁԵԲի վարկային աջակցությունն ուղղվելու է միջին բիզնեսին, գլխավորապես արտադրողներին: Դրանք կլինեն նախեսառաջ գյուղատնտեսության, ինչպես նաեւ բարձր տեխնոլոգիաների, հանքարդյունաբերության, զբոսաշրջության, առևտրի ոլորտների

ընկերությունները: Վարկավորումն իրականացվելու է հայկական բանկերի միջոցով: Այն հարցին, թե ինչքա՞ն են Հայաստանում եվրոպական բանկի վարկերի ծավալները, ժան Լեմյերը պատասխանեց, որ անցյալ տարի ներդրվել է 6 մլն եվրո, այս տարի կներդրվի 10և12 մլն դոլար, իսկ եկող տարի հավանաբար 20 մլն դոլար: Ներդրումները կկատարվեն տարբեր ձեւերով: Կլինեն ուղղակի ներդրումներ, որի շնորհիվ ՎՁԵԲը ձեռք կբերի ձեռնարկությունների բաժնետոմսերի մի մասը: Կտրվեն նաեւ երկարաժամկետ, կարճաժամկետ վարկեր կամ վարկային երաշխիքներ: Եվրաբանկը մտադիր է Հայաստանում ստեղծել հիմնադրամ, խթանելու համար այլընտրանքային էներգետիկայի զարգացումը, այդ թվում փոքր հիդրոէլեկտրակայանների կառուցումը: Հիմնադրամի ստեղծմանը ամենայն հավանականությամբ կմասնակցի նաեւ Համաշխարհային բանկը կամ ԱՄՆ միջազգային զարգացման գործակալությունը: Այնուհետեւ ժան Լեմյերն ընդգծեց, որ իրենք գործելու են ոչ միայն Երեւանում, այլեւ հանրապետության ողջ տարածքում: Այդ նպատակով ամրապնդվելու է ՎՁԵԲի եվրոպական գրասենյակը: Բանկի նախագահը հայտնեց, որ տեղյակ է ատոմակայանի փակման քննարկումներին, բայց դրան չի մասնակցում: ՎՁԵԲը չի մասնակցելու նաեւ Իրան-Հայաստան գազատարի ֆինանսավորմանը: Նշելով, որ եվրոպական բանկը գործում է 27 երկրներում, ժան Լեմյերը ասաց, դրանցից յուրաքանչյուրն ունի իր խնդիրները, իրենք նկատի են առնում տեղական առանձնահատկությունները: Անդրկովկասի երկրներն այս առումով նույնպես բացառություն չեն, սակայն ընդհանուրն այն է, որ բոլոր երկրներում պետք է զարգացնել փոքր եւ միջին ձեռնարկությունները: ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Հայաստան

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԵՆ ԵՎԻՐԿԱԾ ԱՐԱՋԻՆ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԸ

Գիտությունների ազգային ակադեմիայի պատմության ինստիտուտը

հայագիտական միջազգային համաժողովից մեկ ամիս անց, անցյալ տարվա նոյեմբերին հրավիրեց «Հայոց հին պատմության հիմնահարցեր» գիտաժողովը, իսկ այս տարվա հունիսի 17և18-ը կանցկացնի պատմական ժողովրդագրությանը նվիրված գիտաժողով՝ նվիրված 1904 թվականի Սասունի ապստամբության 100ամյակին: «Հայ իրականության մեջ պատմագիտության կարելու բնագավառներից մեկին պատմական ժողովրդագրությանը նվիրված առաջին գիտաժողովը տեղի կունենա, որի անհրաժեշտությունը չափազանց մեծ է: Հայոց պատմությունն ի սկզբանե խեղաթյուրվել է ամենից առաջ պատմական ժողովրդագրության

տեսանկյունից: Ժողովրդագրական զարգացումների ամբողջ շղթան ուսումնասիրելը մեզ համար քաղաքական նշանակություն ունի», ասաց պատմության ինստիտուտի տնօրեն Աշոտ Մելքոնյանը:

Հին Հայաստանի ժողովրդագրական պատկեր, հայ ժողովրդի կազմավորման ընթացք, եկվորությամբ, թե՞ բնիկության հիմնախնդիր, Ուրարտու պետության էթնիկ բնութագիր, այս հարցերի կողքին կքննարկվեն շատ այլ հարցեր, որոնց վերաբերյալ զեկուցումներ կկարդան անվանի հնագետներ, պատմաբաններ, ազգագրագետներ:

Գիտաժողովի կարեւորագույն խնդիրներից մեկը հին եւ միջնադարյան, նոր եւ նորագույն հայոց պատմության էթնիկ հիմքի վերհանումն է, հստակորեն ցույց տալու համար, որ հայերն այս տարածաշրջանում ի սկզբանե գերակշռող էթնիկ տարրն են եղել: Պրն Մելքոնյանն ավելացրեց, որ անկախ տարածաշրջանում տեղի ունեցած ոչ հայանպաստ էթնոգործընթացներից, հայերը մշտապես գերակշռող դեր են ունեցել եւ Հայկական լեռնաշխարհի պատմության ու մշակույթի հիմնական կրողն են, ինչն ամեն գնով փորձում են հերքել ադրբեջանցի եւ թուրք պատմաբանները: Պատահական չէ, որ այսօր Ադրբեջանում պետական ամենաբարձր մակարդակով հնչում են հայտարարություններ, թե հայերն առհասարակ պետականություն չեն ունեցել: Հայկական լեռնաշխարհի էթնիկ դաշտը, որը նրանք կասկածի տակ են դնում, թուրքերը բերում հասցնում են մինչեւ 1915 թվականի ցեղասպանության շրջանը:

Գիտաժողովի նյութերի հիման վրա կստեղծվի Հայաստանի պատմական ժողովրդագրության դասագիրք՝ մեզանում մոռացված այս կարեւոր բնագավառը ճանաչելի դարձնելու համար: **ՌՈՒՋԱՆ ՊՈՂՈՍՅԱՆ**

Հայոց Սփյուռք

Հանդիսություն Մոնրեալում

ԵՐԵՎԱՆ (ԵՐԿԻՐ) - Մոնրեալի «Հորիզոն» շաբաթաթերթի հիմնադրման 25-ամյակը պատեհ առիթ էր հայ մտքի ու գրչի մշակի աշխատանքը յուրահատուկ հանդիսությամբ զնահատելու համար:

Այդ կապակցությամբ պատվոգրեր են ստացել շաբաթաթերթի հիմնադիր կազմն ու նրա երկարամյա աշխատակիցները:

Հանդիսությունը հովանավորել է կիլիկյան թեմի առաջնորդ տեր խաժակ արք. Հակոբյանը: Հորեյանական միջոցառմանը ներկա են եղել առաջնորդ սրբազան հայրը, Բերայի թեմի առաջնորդ Սուրեն արք. Գաթարոյանը, վերապատվելի Միեր խաչիկյանը, Կանադայում ՀՀ դեսպան Արա Պապյանը, ՀՀ Բյուրոյի անդամ Հակոբ Տեր-Խաչատուրյանը, ՀՀ Կանադայի Կենտրոնական կոմիտեի ներկայացուցիչ Վաղարշ Էիրամճյանը եւ կազմի անդամներ, Շրջանային Հայ Դատի հանձնախմբի, ՀՀ Մոնրեալի եւ Լավալի «Միհրան Փափազյան» եւ «Սարգիս Ձեյթյան» կոմիտեների ներկայացուցիչներ, Համազգայինի եւ ՀՕՄ-ի շրջանային ու տեղական ներկայացուցիչներ, ազգային կառույցների եւ ուղեկից միությունների ներկայացուցիչներ, Ստեֆան Դիոնը, Նուշիկ Էլոյանը եւ «Հորիզոն» շաբաթաթերթի բազմաթիվ բարեկամներ:

Հորեյանական հանդիսության պատգամախոսը եղել է Ֆրանսիայից հատուկ հրավիրված Հակոբ Պապյանը:

Միջազգային

Ֆրանսիացիները դեմ են Թուրքիայի անդամակցությանը ԵՄ-ին

ԵՐԵՎԱՆ (ԵՐԿԻՐ) - Ֆրանսիացիները դեմ են Թուրքիայի անդամակցությանը Եվրամիությանը, սակայն կարող են փոխել իրենց կարծիքը, եթե Անկարան ճանաչի Հայոց ցեղասպանությունը:

Այդ մասին հայտնում է Իլ դը Ֆրանսի հայկական համայնքի Ayp Fm երկլեզու ռադիոն՝ ներկայացնելով Լուի Հարիս ինստիտուտի անցկացրած հարցախույզի տվյալները: ԵՄ-ին Թուրքիայի անդամակցությանը կողմ է ֆրանսիացիների 39 տոկոսը, դեմ՝ 53 տոկոսը: Բայց հարցադրումը մի քիչ փոխելու դեպքում՝ «Համաձայն ե՞ք ԵՄ-ին Թուրքիայի անդամակցությանը, եթե նա ճանաչի Հայոց ցեղասպանությունը» հարցին դրական է պատասխանել հարցվողների 45 տոկոսը, եւ միայն 49 տոկոսն է դարձյալ դեմ: Այն դեպքում, եթե եվրոպական երկրների մեծ մասը համաձայնություն տա ԵՄ-ին Թուրքիայի անդամակցությանը, ֆրանսիացիների 62 տոկոսը գտնում է, որ Ֆրանսիան կարող է օգտագործել վետոյի իր իրավունքը:

Այս հարցախույզն անցկացվել է 2004 թվականի ապրիլի 23-24-ը ըստ մշակված մեթոդի՝ հարցվել է 1006 չափահաս քաղաքացի:

Թբիլիսին նոր քաղաքական կարգավիճակ է առաջարկելու Աբխազիային

ԵՐԵՎԱՆ (ԵՐԿԻՐ) - Վրաստանի ազգային անվտանգության խորհուրդը ավարտում է Աբխազիայի նոր քաղաքական կարգավիճակի նախագծի մշակումը, այն կներկայացվի «ամենամոտ ժամանակներս»: Այդ մասին, պատասխանելով ԻՏԱՌ-ՏԱՍՄ-ի թղթակցի հարցին, հայտարարել է Վրաստանի հակամարտությունների կարգավորման հարցերով պետական նախարար Գեորգի Խախնդրավան: Նա մասնակցում է Թբիլիսիի եւ Սուխումի ներկայացուցիչների այսօր ՄԱԿ-ի հովանու ներքո սկսված երկկողմ հանդիպմանը:

«Մենք Աբխազիայի քաղաքական ապագան տեսնում ենք միասնական վրացական պետության կազմում, եւ նոր նախագիծը հավանաբար կբավարարի աբխազական կողմին», ընդգծել է պետնախարարը: Բանակցությունները, շարունակել է նա, նպատակամղված կլինեն անվտանգության երկկողմ միջոցառումների ապահովմանը, ինչը կօգնի «մեղմելու հակամարտող կողմերի միջեւ առկա լարվածությունը»: Բացի այդ, նշել է Խախնդրավան, կքննարկվեն Աբխազիայի Գալիի շրջան գաղթականների վերադառնալու հարցը եւ Կոդորի կիրճի իրադրությունը: Իր հերթին Աբխազիայի արտաքին գործերի նախարար Սերգեյ Շամբան հայտարարել է, որ նախելառաջ անհրաժեշտ է «պատերազմ թույլ չտալու միջոցներ մշակել»: «Աջարական իրադարձություններից հետո հասարակության մեջ տագնապալի տրամադրություններ են տիրում, եւ մենք պետք է քննարկենք այդ», - պարզաբանել է Սերգեյ Շամբան:

ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ԴՊՈՒՆՎՈՒԹՅՈՒՆԸ ԳՆԱՆՈՒՄ ԵՒ ԱՂՐԲԵՋԱՆԻՑ

Բաբվում ոչ այնքան հայտնի «Քաղաքացիական համերաշխություն» թերթը գրում է, որ թուրքական ԴՊՈ ընկերությունը հեռանում է Ադրբեջանից՝ վաճառելով «Ազերի-2 ըրադն-Գյունեշլի» նախագծում իր ունեցած բաժնեմասը, հաղորդում է ռուսական «Ռեզոնանս» գործակալությունը: Թերթի կարծիքով, թուրքական ընկերության հեռանալը պայմանավորված է Կիպրոսի հարցում Բաբվի դիրքորոշմամբ:

Հիշեցնենք, որ Իլիամ Ալիեև Անկարայում ակնարկել էր Հյուսիսային Կիպրոսի չճանաչված հանրապետության ճանաչման մասին, եթե ապրիլի 24-ի՝ կղզու վերամիավորման հանրաքվեն տապալվի: Փաստորեն, Ալիեևը չկատարեց խոստումը: Ավելին՝ Եվրախորհրդում ադրբեջանական պատվիրակությունը չմասնակցեց այն քվեարկությանը, որով պետք է հաստատվեր կամ մերժվեր կիպրոսի թուրքերի առանձին մասնակցությունը ԵՏԽՎ աշխատանքներին: Սա Թուրքիայում բողոքի ալիք բարձրացրեց ընդդեմ Բաբվի իշխանությունների: Տակավին հավաստի չէ, արդյոք թուրքական ընկերությունը հեռանում է Ադրբեջանից: Սակայն փաստ է, որ վերջին տարիներին թուրքական մի շարք ընկերություններ լքել են Ադրբեջանի շուկան պատճառաբանելով այս երկրում առկա ոչ բարենպաստ իրավական դաշտը բիզնեսի համար: Հիշեցնենք նաև, որ վերջերս Ադրբեջանում իր մասնաճյուղը փակեց բրիտանական հեղինակավոր HSBC բանկը:

ԱՂՐԲԵՋԱՆՈՒՄ ԶԵՐՔԱԿԱԿԵԼ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՆՁՆԱԳՐԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՂ ԽՈՒՄԲ

ԲԱՔՈՒ, 19 ՄԱՅԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Օրերս Բաբվում ձերբակալվել է հանցախումբ, որը պատրաստում էր կեղծ հայկական անձնագրեր, որոնք Ադրբեջանի քաղաքացիներն օգտագործում էին, որպեսզի արտասահմանում ապրելու հնարավորություն ստանան: Կազմակերպված հանցավորության դեմ պայքարի վարչությունում ԱԹՎ հեռուստաընկերությանը հայտնել են, որ ձերբակալվել են Սումգայիթի բնակիչներ Յավեր Միրզոեևը, Էթիբար Թափթիգովը եւ բաբվեցի Քենուլ Ռուստամովան, որոնք կասկածվում են ադրբեջանցիների համար, որոնք ցանկանում են իբրեւ հայեր արտասահման տեղափոխվել մշտական բնակության, կեղծ փաստաթղթեր պատրաստելու մեջ: Ձեռք բերելով այդպիսի փաստաթղթեր, ադրբեջանցիները մեկնում են արտասահման, որտեղ խոսում են Ադրբեջանում իրենց իրավունքների խախտումների եւ այնտեղ ապրելու անհնարինության մասին: Մինչ օրս հանցախմբի անդամների կողմից կեղծ փաստաթղթեր են պատրաստվել մի քանի մարդկանց համար, որոնցից նրանք դրա դիմաց վերցրել են 5000Նալան ԱՄՆ դոլար: Ձերբակալվածները լրիվ խոստովանել են իրենց մեղքը: Նրանց գրասենյակից հայտնաբերվել են տասնյակ կեղծ փաստաթղթեր: Փաստի առթիվ հարուցված է քրեական գործ: Բաբվի «525» թերթը հիշեցնում է, որ նախկինում եւս շատ ադրբեջանցիներ, որոնք ցանկացել են տեղափոխվել եվրոպական երկրներ, ներկայացել են իբրեւ հայեր: Միգրանտների իրավաբանական օգնության կենտրոնի ղեկավար Ալիովսաթ Ալիեևը ավելի վաղ «525» թերթին տված հարցազրույցում նշել էր, որ վերջին տարիներին այդ դեպքերը ավելի են շատանում:

Հասարակական

Թուրքիայի ռազմական նոր հայեցակարգը

Արմեն ԱՅՎԱԶՅԱՆ

Մինչեւ ԽՍՀՄ փլուզումը, Թուրքիայի ռազմական հայեցակարգն ուներ հիմնականում պաշտպանական բնույթ եւ կառուցված էր սովորական սպառազինություններով վարվելիք պատերազմում ուժերի հաշվարկների վրա: Միջուկային զենքի կիրառման հետ կապված հարցերը վերապահված էին ՆԱՏՕ-ին կամ ԱՄՆ-ին:

Սառը պատերազմի տարիներին ՆԱՏՕ-ում բանավիճում էին այն մասին, թե Խորհրդային Միության եւ Վարշավայի պայմանագրի երկրների բանակների հարձակման դեպքում թուրքական զորքերը որքա՞ն տարածք կկարողանան պաշտպանել՝ մինչեւ դաշնակից ուժերն անցնեն հակազորի: Թուրք զինվորականները հույս ունեին դիմազրավել հակառակորդին սահմանին եւ այնուհետեւ կազմակերպված նահանջել: Ամերիկյան ծրագրավորողները պակաս լավատես էին. 1950-ական թթ. վերջի հաշվարկներով՝ թուրքերն արագ չպրտվելու էին մինչեւ Միջերկրական ծով՝ Իսկենդերունի շրջանը: Թեեւ այս հաշվարկները ժամանակի հետ փոփոխվում էին, 1990 թ. թուրքական գլխավոր շտաբը տակավին անվտանգության հիմնական խնդիր էր համարում երկրի տարածքի բազմաճակատ պաշտպանությունը:

1990-ական թթ. առաջին կեսին այս մտայնությունը դեռ չէր վերանայվել: 1997 թ. թուրք ռազմական մեկնաբանները, հիմնվելով Ռուսաստանի, Հունաստանի, Իրաքի, Իրանի եւ Սիրիայի՝ կռվի դաշտ սովորական ուժեր հանելու կարողությունների վրա եւ նրանց վերագրելով տարածքային նկրտումներ՝ այդ պետությունները համարում էին անվտանգության գլխավոր սպառնալիքներ: ԱՄՆ-ում Թուրքիայի նախկին դեսպան Շյուքրու Էլեքդաղը, իր «Երկուսուկես պատերազմի ռազմավարություն» հայտնի հոդվածում արտահայտելով ռազմական գերատեսչության տեսակետները, ընդգծում էր, որ Թուրքիան պետք է ծրագրի եւ պատրաստ լինի լայնածավալ պատերազմ մղել միաժամանակ երկու տարբեր ճակատներով (օրինակ՝ Սիրիայի եւ Հունաստանի դեմ) ու մեկ ներքին պատերազմ՝ քրդական պատասմբության դեմ: Այս հայեցակարգով թուրքական զինված ուժերը պետք է կազմակերպվեին, մարզվեին եւ սպառազինվեին ունենալով երկու հիմնական խնդիր.

ա) Թուրքիայի ցամաքային եւ օդային ուժերը պետք է կարողանային կասեցնել զրահատանկային հուժկու ներխուժումներն արեւելքից (ԽՍՀՄ/Ռուսաստան) ու հարավից (Սիրիա, Իրաք), ապա անցնեին խոր էշելոնային պաշտպանության:

բ) Բանակը եւ ներքին զորքերը (ժանդարմերիան) պետք է պատրաստ լինեին վարելու հակապարտիզանական պատերազմ հենվելով անրացված շրջանների եւ արագ արձագանքման շարժում ուժերի վրա: Նավատորմին վերապահված էր Բոսֆորի նեղուցի հսկողությունը:

Այսպիսով՝ զինված ուժերից պահանջվում էր մարտավարական շարժունություն, մինչդեռ ռազմավարական շարժունությունը եւ թշնամու խորքը հարվածելու կարողությունը պակաս կարելու էին համարվում, քանզի ենթադրվում էր, որ պատերազմն ընթանալու է Թուրքիայի տարածքում: Մինչեւ վերջերս Թուրքիայի զինվորականությունը, հավատարիմ մնալով Քեմալ Աթաթուրքի առաջադրած այն տեսակետին, ըստ որի՝ Թուրքիայի ճակատագիրը կապված է միմյայն Արեւմուտքի հետ, մահմեդական արեւելքում ազդեցությունը մեծացնելու փորձերը գնահատում էր իբրեւ իսլամականների հետադիմական ձգտումներ, որոնք կարող են վտանգել երկրի արեւմտամետ ուղին:

Սակայն 1999 թ. սկզբին պաշտպանության նախարարությունը հրապարակեց «Սպիտակ տետրակ. պաշտպանություն 1998» պաշտոնական տեղեկագիրքը, որում, շեղվելով արտաքին քաղաքականության 70-ամյա ավանդույթից, Թուրքիան դիտվում է արդեն իբրեւ «Եվրասիական երկիր», որը «պարտավոր է պահպանել ու ընդլայնել կապերը եւ Արեւմուտքի, եւ Արեւելքի հետ»: Տեղեկագիրքը շարադրում է նաեւ Թուրքիայի ռազմական քաղաքականության պաշտոնական գլխավոր սկզբունքները.

1) Չսպում (deterrence). ռազմական այնպիսի ուժի պահպանում, որն ի գործ է սաստել արտաքին եւ ներքին սպառնալիքներ հարուցողներին:

2) Կոլեկտիվ անվտանգություն. գործուն մասնակցություն միջազգային եւ տարածաշրջանային դաշինքների եւ կազմակերպությունների աշխատանքներին՝ հատկապես ՆԱՏՕ-ի եւ Արեւմտամեծկրկական միության շրջանակներում:

3) Առաջ մղված պաշտպանություն (forward defense). հնարավոր զավթողականության (ագրեսիայի) բովանդակությունն առավել վաղ հայտնաբերելու եւ այն դրսից կանխելու կարողություն:

4) «Խաղաղարարություն». հակամարտություններին միջամտելու եւ խաղաղարար գործողություններին մասնակցելու կարողություն:

Այս դրույթներին պետք է ավելացնել նաեւ Թուրքիայի գլխավոր շտաբի պետ Յուսեփ Կիլիկոլուի՝ «Նախահարձակ ճակատամարտի» (forward engagement) դրույթը, ըստ որի՝ զինված ուժերը պետք է պատրաստ լինեն կանխելու Թուրքիայի շահերի դեմ եղած սպառնալիքները՝ մինչեւ դրանց Թուրքիայի սահմաններից ներս թափանցելը: Կիլիկոլուի միտքը պարզաբանված է «Սպիտակ գրքում».

«2000-ական թթ. ընդհանուր օպերատիվ հայեցակարգով պահանջվում է վերահսկելի դարձնել այն շրջանը, որտեղ գտնվում է ագրեսորը եւ նրան պարտության մատնել իր խոր թիկունքում ու ռազմադաշտի մատույցներում: Այդ նպատակին հասնելու համար կարելու են գերակշիռ կրակային ուժով եւ զորաշարժային (մաներային) կարողություններով զորքեր ունենալը, ագրեսորի ամենաթույլ տեղի ճշտումը, նշանակետերի ճանաչումն ու հայտնաբերումը, նախազգուշացման համակարգերի, զորքերի ղեկավարման, էլեկտրոնային պատերազմի եւ կապի ու տեղեկատվական համակարգերի համադրված եւ արդյունավետ կիրառումը»: Այսպիսով՝ անգամ պաշտոնական փաստաթղթերում թուրքական հրամանատարությունը ծրագրում է ապագա պատերազմները մղել Թուրքիայի սահմաններից դուրս: ԱՄՆ-ի բանակի հեղինակավոր «Փարամիթրըզ»

հանդեսում վերլուծելով այս նյութերը՝ նույն եզրակացությանն է հանգում թուրքական զինվորականության հարցերով մասնագիտացած մի հեղինակ. «Անկարան ընդունել է գործողությունների այնպիսի մի հայեցակարգ, որով զինվորականությունը ձգտելու է վերացնել Թուրքիայի դեմ սպառնալիքները նրա ինքնիշխան տարածքից դուրս: Թուրքական զինված ուժերը ոչ միայն ընդունակ են, այլեւ ցանկանում են գործել իրենց սահմաններից դուրս»: Այս նպատակին են ուղղված նաեւ թուրքական զինված ուժերի վերազինման չափազանց հավակնոտ ծրագրերը: Դեռեւս 1998 թ. օգոստոսին, մինչեւ գլխավոր շտաբի պետ նշանակվելը, Թուրքիայի ցամաքային զորքերի հրամանատար գեներալ Կիլիկոլուին, շեշտելով, որ «զորքերի արագ ծավալումը հեռավոր շրջաններում կենսական նշանակություն ունի այն ռիսկերի եւ պատասխանատվությունների համար, որ մենք հնարավոր է՝ ստանձնենք», այնուհետեւ շարադրեց արդիականացման մի ծրագիր, որը Թուրքիային պետք է ընձեռեր համատեղ գործողությունների ռազմավարական շարժունություն եւ երկրի սահմաններից դուրս հարված հասցնելու կարողություն:

Այդ ծրագրի իրականացումը, գեներալ Կիլիկոլուի հավաստմամբ, կբերի նրան, որ թուրքական բանակը կունենա «այնպիսի զենքերի համակարգեր, որոնք առավելություն կհաստատեն թշնամու վրա՝ նրա տարածքի խոր թիկունքում, կկիրառեն «խելացի» զինամթերք՝ ներառյալ «երկիր-երկիր» հեռահար հրթիռներ՝ ապահովելով կրակակետերի շարունակական ու լուրջ քողարկումը: Բանակը նաեւ կունենա նորագույն զրահով պատված արդիական տանկեր եւ արդյունավետ հակատանկային զենքերի համակարգեր, դրանց կից հակաօդային պաշտպանության միջոցներ, ինչպես նաեւ դեսանտային զորքեր տեղափոխող ուղղաթիռներ... Տեղեկատվության հավաքման համակարգերը հնարավորություն կտան ստորաբաժանումներին բոլոր մակարդակներում հայտնաբերել, ճշտորոշել եւ ճանաչել թշնամուն իրենց կարողության շառավիղի մեջ»: Ի մի բերենք: Թուրքիայի ռազմավարական մտածողությունն այնպիսի վերափոխություն է ապրել, որ անգամ թուրք եւ ամերիկացի վերլուծաբանները խոսում են «նոր (նեո) օսմանյան օրակարգի» հաստատման մասին: Կենտրոնական Ասիայից մինչեւ Բալկաններ գերիշխան դեր ստանձնելու իր նոր օսմանյան դիրքորոշումներով Թուրքիան առավել վտանգավոր է դարձել իր հարեւանների եւ առավել անկախատեսելի՝ իր դաշնակիցների համար:

Հատված «Հիմնադրույթներ Հայաստանի ազգային անվտանգության» (Երեւան, 2003թ.) աշխատությունից.

Ընդլայնված Եվրոպան շարժում է Թուրքիայի նախանձը

Արամ ԱՆԱՆՅԱՆ

Նախորդ շաբաթվա համաշխարհային կարենորագույն իրադարձությունը Եվրոպական միության հերթական ընդլայնումն էր: Եվ այսպես, մայիսի մեկից վերազգային այս կառույցի կազմը համարվեց 10 նոր անդամներով: Հատկանշական է, որ Եվրոպական ընդլայնման հերթական ալիքից կրկին դուրս մնաց Թուրքիան, որը ԵՄ-ին անդամակցելու հարցը վաղուց արդեն դարձրել է համապետական խնդիր եւ արտաքին քաղաքական առաջնայնություն: Թուրքիայի անդամության հարցը

սերտորեն կապված է Կիպրոսյան խնդրի, քաղաքական համակարգի ժողովրդավարացման, մարդու եւ ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների պաշտպանության, տնտեսական զարգացման եւ այլ հիմնահարցերի հետ:

Եվրոպական ընդլայնման առաջին օրերի խանդավառությունը փոքր-ինչ մթազնվեց Կիպրոսի միավորման հարցի շուրջ անցկացված հանրաքվեի ձախողմամբ: ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Անանի առաջարկած նախագծի տապալման արդյունքում ԵՄ-ի կազմում ընդգրկվեց միայն կղզու հարավային՝ հունական հատվածը: Կարելի է վստահաբար ասել, որ հանրաքվեի արդյունքները հիասթափություն առաջ բերեցին ոչ միայն ԵՄ-ում, կղզու թուրքական ինքնահռչակ հանրապետությունում, այլև թուրքիայում: Հանրաքվեից մի քանի օր հետո թուրքիայի վարչապետ Էրդողանը, համազգային հեռուստատելույթի ժամանակ, Կիպրոսի վերամիավորման շուրջ անցկացված հանրաքվեն համարեց պատմական, քանզի, ըստ նրա, թուրքերն այս անգամ հանդես եկան որպես խաղաղության պաշտպաններ, ինչն անպայման պիտի գնահատվի միջազգային հանրության կողմից: Էրդողանը կոչ արեց նաև վերանայել այն «անարդար» արգելանքները, որ համաշխարհային հանրությունը կիրառել է Հյուսիսային Կիպրոսի նկատմամբ: Եվրոպան, իր հերթին, սկսել է ուղիներ փնտրել Հյուսիսային Կիպրոսի միջազգային մեկուսացումը հաղթահարելու ուղղությամբ:

Ինչպես հաղորդում է «Աքչամ» օրաթերթը, ԵՄ-ի Եվրոպական խորհուրդը որոշում է ընդունել ինքնահռչակ Հյուսիսային Կիպրոսի թուրքական Հանրապետությունում բացել ներկայացուցչություն: Այս ամենը չի կարող չխրտնեցնել Հունաստանի եւ Կիպրոսի իշխանություններին: Հունների մտահոգությունը պիտի հարուցի նաև այն, որ Անկարան շահարկում է կղզու վերամիավորման խնդրի շուրջ հնարավոր հաջող հանրաքվեի անցկացման հարցը:

Անկարայի հիասթափությունը բազմապատկվում է այն պարզ պատճառով, որ դեռևս 1987-ին Եվրոպական համայնքին անդամության պաշտոնական խնդրանքով դիմած թուրքերից առաջ անցան միայն 1990-ականների սկզբին սոցիալիստական քանդված ճամբարից դուրս եկած կենտրոնական եւ արեւելյան երկրների պետությունները եւ ԽՍՀՄ-ի մաս հանդիսացած Լիտվան, Լատվիան ու Էստոնիան: ԵՄ-ն թուրքիայի նկատմամբ վարում է ուրույն քաղաքական գիծ: Բրյուսելը վերջնականապես չի այրում հետդարձի կամուրջները, միեւնույն ժամանակ չի ցանկանում զրկաբաց ընդունել նրան: Թուրքիայի անդամության հարցը քննարկելիս Եվրոպացիները վկայակոչում են դեռևս 1990-ականների սկզբին հաստատված կոպենհագենյան չափանիշներին այս երկրի անհամապատասխանության փաստը: Իրականում դեռևս 2002-ին պարզ էր, որ այս անգամ եւս թուրքերին վիճակված է միայն դիտորդի դերը: Եվրոպական միության ընդլայնումը վերջին օրերի թուրքական մամուլի հրապարակումների առանցքային լուրն էր: Առաջատար թերթերի մայիսնեկյան խմբագրականները փաստում էին թուրքերի վիրավորվածությունը: «Հյուրիթ» օրաթերթը ընդլայնված Եվրոպան անվանել էր կայսրություն, այլոց կարծիքով՝ կիրառվել էր երկակի ստանդարտ, եւ թուրքերը ընդլայնման հերթական ալիքից դուրս էին մնացել միմիայն Եվրոպացիների կանխակալ վերաբերմունքի պատճառով:

Թուրքական լրատվամիջոցները հանգամանորեն անդրադարձել են նաև Ֆրանսիայի նախագահ Ժակ Շիրակի մամուլի ասուլիսին, որում նշվել էր, որ չնայած Եվրոպական միությունն աջակցում է թուրքիայի անդամակցությանը, սակայն այդ հարցն ավելի պարզ կարող է դառնալ այս տարվա հոկտեմբերին, երբ վերջնականապես պատրաստ կլինի Եվրոպական հանձնաժողովի զեկույցը:

Ֆրանսիայի նախագահը մատնանշել էր երկու հնարավոր զարգացում կամ հանձնաժողովը կփաստի Անկարայի առաջխաղացումը եւ բոլոր անհրաժեշտ չափանիշների բավարարված լինելը, կամ էլ իրավիճակը կմնա անփոփոխ, եւ Անկարայի հետ բանակցություններ չեն սկսվի: Միեւնույն ժամանակ, Շիրակը նշեց, որ եթե անգամ թուրքիան պատրաստ լինի մատել բանակցությունների սեղանի շուրջ, կպահանջվի ամենաքիչը 10-15 տարի, մինչեւ դառնա Եվրամիության լիիրավ անդամ:

Ուշագրավ է, որ ասուլիսի ընթացքում հնչեցվել է Հայաստանի համար առանցքային հարցադրում. որքանով կարող է Հայոց ցեղասպանության ճանաչման հարցն ազդել Եվրամիությանը թուրքիայի անդամակցության վրա: Ֆրանսիայի նախագահը կոչ էր արել այս հարցը լուծել երկկողմ հարաբերությունների ձեւաչափով՝ նշելով, որ խնդիրը վերաբերում է միմիայն երկու պետությունների՝ Հայաստանին եւ թուրքիային: Շիրակը նաև գոհունակություն էր հայտնել այն դրական գործընթացի առնչությամբ, որ առկա է երեւանի եւ Անկարայի հարաբերություններում: Մեր կարծիքով, սակայն, թուրքերին այդքան ոգեւորած հայտարարությունը իրականում փաստում է, որ հարցը շրջանառվում է Եվրոպայի թուրքական քաղաքականության օրակարգում եւ լուրջ անհանգստություն է պատճառում թուրքերին: Նույն օրը, ինչպես հաղորդում է «Աքչամ» օրաթերթը, Եվրոպական հանձնաժողովի խոսնակ Քեմփինենը, փորձելով մեղմել Ֆրանսիայի նախագահի հայտարարությունների հնարավոր բացասական արձագանքը, կարծիք էր հայտնել, որ թուրքիայի առաջխաղացման մասին պատրաստվող զեկույցի վրա Ժակ Շիրակի արտահայտած տեսակետը ոչ մի ազդեցություն չի ունենա: Իր հերթին, Եվրոպական հանձնաժողովի նախկին նախագահ Դեյլորն ասել էր, որ թուրքիան, ինչպես մնացած բոլոր թեկնածու պետությունները, պիտի համապատասխանի կոպենհագենյան չափանիշներին: Այս իրավիճակում թուրքերին մնում է միմիայն զինվել համբերությամբ (ԵՄ չափանիշներին համապատասխանելը հաշված ամիսների ընթացքում լուծելու խնդիր չէ) եւ սպասել Եվրամիության հերթական աննպաստ զեկույցին. նոր անդամների ընդունելությունից հետո Բրյուսելը զբաղված է լինելու Կենտրոնական եւ Արեւելյան Եվրոպայի երկրների հետ ինտեգրացիայի խորացման հարցերով: Այս պարագայում թուրքիայի հետ հարաբերություններում որեւէ անկանխատեսելի զարգացում անհրատեսական է: Թուրքիա-ԵՄ հարաբերությունների զարգացման դինամիկան հուշում է, որ Եվրոպացիները զնալու են Անկարայի անդամության հարցի անընդհատ ձգձգման տրամաբանությամբ: Հունական Կիպրոսի՝ Եվրամիությանն անդամակցելուց հետո թուրքերը ստիպված են լինելու ինտեգրման իրենց բաժնի համար կիպրոսյան հարցում շատ ավելի բարձր գին վճարել:

Մշակութային

Վարդան Այգեկցի

41. Առիժին նմանող աղետն ու գայլը

Առիժը սպասուր վերցրեց աղետի եւ պատւիրեց նրան.

- Երբ տեսնես, տուել է աչքս, ինձ իմաց արա, դա որսն սկսելու իմ նշանն է:

- Աղետը պիտի նշանն ասեր:

Եւ առիժը որս էր անում այդպէս : Ուրախանում էին նրանք ու երկուսով ուտում որսը:

Հպարտացաւ աղետը, դուրս եկաւ առիժի ծառայութիւնից եւ , գայլին դարձնելով իր սպասաւորը, ասում է նրան.

- Երբ հարցնեն քեզ, աչքերիս մէջ արիւն կայ , դու կասես այո , աչքերիդ մէջ շատ արիւն կայ:

Քիչ անց աղետը գայլին հարցնում է.

-Նայիր աչքերիս, արիւն կայ մէջը:

-Այո , - պատասխանում է գայլը,- աչքերիդ մէջ շատ արիւն կայ եւ թանձրագոյն է:

Ուրախացաւ աղետը ու զնաց նստեց եղնիկների ճանապարհին: Երբ եղնիկներն եկան, աղետը վազեց նրանց ընդառաջ, ինչպէս սովորել էր առիժից: Բայց եղնիկները հարւածեցին իրենց սմբակներով աղետի գլխին, նա ջախջախւելով ընկաւ ուշագնաց:

Մոտեցաւ նրան գայլն ու ասաց.

-Վեր կաց, այժմ աւելի թանձրացաւ արիւնը քո աչքերի մէջ:

42. Որսորդն ու կաքաւը

Որսորդը մի կաքաւ բռնեց եւ կամեցաւ մորթել նրան:

-Մի՛ մորթիր ինձ,- լացով աղաչեց կաքաւը,- ես շատ կաքաւներ՝ խելահան անելով, կը բերեն քեզ, որ բռնես:

-Այժմ կը մեռնես իմ ձեռքով,- ասաց որսորդը,- որովհետեւ քո սիրելիներին ու ազգականներին մահուան ես մատնում:

43. Նապաստակներն ու գորտերը

Հաւաքւելով նապաստակներն իրար ասում են.

-Եկէք զնանք, ծովն ընկնենք, մեռնենք բոլորս, որովհետեւ թոյլ ենք ու անզէն, եւ բոլոր կենդանիներն էլ հալածում են մեզ:

Ու զնացին

Ճանապարհին հանդիպեցին գորտերի, որոնք տեսնելով նրանց, ճիչ արձակեցին ու փախան, թաքնւեցին նրանցից:

Նապաստակները մխիթարեցին, փառք տւեցին Աստծուն, որ իրենց տկարագոյններն էլ կան, ու վերադարձան ետ:

44. Մարդն ու գայլը

Մի մարդ բռնել էր գայլին, ոտքերը կապել, եւ, բարձելով էշին, տանում էր տուն: Մարդիկ, տեսնելով նրան հարցնում են.

-Այդ ի՞նչ է, որ բարձել ես էշիդ:

-Տանում եմ տուն,- ասում է մարդը,- որ կթեն, եւ երեխաներս մի քիչ կշտանան:

-Ո՛վ տխմար,- ասում են մարդիկ,- դա ամբողջ աշխարհի կթանն է կտրել, դու դրան կթա՞ն ես տանում:

45. Կաշառառու դաշտաւորն ու բղուղով իւղը

Մի մարդ զնաց քաղաքի դատաւորի մօտ եւ խոստացաւ.

-Քեզ մի բղուղ իւղ կը տամ, եթէ վաղը, երբ հակառակորդիս հետ գամ դատի, ինձ արդարացնես:

Եւ միւս օրը, երբ եկան դատարան, դատաւորն արդարացրեց իւղ խոստացողին եւ դատաւճիռը գրելով, հանձնեց նրան:

Իւղ խոստացող մարդը բղուղի մէջ՝ մինչեւ բուկը, հարդ լցրեց, հարդի վրայ դրեց երկու-երեք շերտի իւղ, բղուղի բերանը սերեկեց ու տարաւ յանձնեց դատաւորին: Մի քանի օր յետոյ դատաւորն ասում է իր սպասաւորին.

-Սիրտս իւղով բրինձ է ուզում, բեր այն մարդու բերած իւղը եւ բրինձ եփիր:

Սպասաւորը կրակ է վառում, թաւան դնում վրան, բերում է բղուղն առաջ, բաց անում եւ հէնց որ գոլալը խփում է մէջը, հարդ է դուրս գալիս: Դատաւորը գլխի է ընկնում, որ մարդը իրեն խաբէլ է: Ասում է.

-Ոչինչ, տեղը կը հանեմ:

Մի օր այդ մարդը անցնում էր դատաւորի դռան մոտով: Տեսնուով նրան, դատաւորը կանչում է, ասում.

-Ո՛վ մարդ, ոք դատաւճի մէջ, որ այն օրը յանձնեցի քեզ, մի բան պակաս եմ գրել, խեղճ մարդ ես, բեր ներս, աւելացնեմ, արպէսզի յետոյ քո հակառակորդը այլեւս քեզ դատարան քարշ չտայ:

-Դատաւոր,- ասում է մարդը,- թէ պակաս բան կայ, բղուղի մէջ է պակաս, թէ չի իմ թղթում պակաս չկայ:

ՇԱՅԿԱԿԱՆ ԱՌԱՃՆԵՐ

-Լավ է քիչ, քան ոչինչ:

-Լեզու կա դեղ է, լեզու կա մկնդեղ է:

-Լեզուդ որ չլիներ, ագռավներն աչքերդ կհանեին:

-Լեզուն երկբերան է, մեկով աղոթում, մյուսով հայիոյում է:

-Լեզուն մեկ է խոսում, հացն՝ երկու:

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ԱՌԱՃՆԵՐ

-Ջրաղացից ես եմ գալիս, ալրի մէջ դո՞ւ ես կորել:

-Ջուրն իր ճանապարհը կգտնի:

-Սանդուղքներով երկինք չես բարձրանա:

-Սոխն էլ է մրգի շարք անցել:

-Վարդ սիրողը փշի ծակոցին պետք է դիմանա:

Ժամանց

1- Ուրախ անկյուն

Տարեց, սակայն վայելչագեղ մի կին դեղատուն է մտնում եւ հարցնում.

- Ի՞նչ ունեք ճերմակ մազերի համար:
- Մեծ յարգանք, տիկին:

Երկու կին զբոսնում են իրենց շնիկների հետ: Նրանցից առաջինը իր շնիկին գովաբանելու համար ասում է.

- Իմ շնիկը արդեն կարողանում է լրագիր կարդալ:
- Գիտեմ, ինձ այդ մասին պատմել է իմ Փեգին,- պատասխանում է երկրորդը:

2- Արդյոք գիտե՞ք

Մսի կոտլետները պատրաստ են, եթե զդալով սեղմելու ժամանակ նրանից հոսում է թափանցիկ հիւթ: Կտրելու ժամանակ պատրաստ կոտլետները պետք է ունենան ոռ թէ վարդագոյն, այլ գորշ գոյն:

Լյադրի թաղանթը հեշտ է հեռացնել, եթե նախօրոք նրան մեկ րոպեով զցեք տաք ջրի մեջ:

Լյադը շատ համեղ կը լինի, եթե տապակելուց առաջ 2-3 ժամ պահել սառը կաթի մեջ: Աղը պետք է անել տապակելու վերջում:

3. ՀԱՆԵԼՈՒԿՆԵՐ

1-

Ծնվում է նա,
Բայց չի ծնում,
Շատ բանում է
Ու քիչ սնվում:

2-

Ճանաչված է իր հավատարմությամբ,
Ճանաչված է իր նվիրվածությամբ:
Իսկապես, որ նա ընկերն է մարդու,
Բայց ոչ մարդկության:

3-

Մաքրասե~ր է,
Մաքրակենցա~ղ,
Լվացվում է հաճախակի,
Մերթ վագրի է նմանվում նա
Մերթ էլ՝ խարխուլ ճախարակի:

4-

Աղմկով գալիս է,
Կծում է թաքուն,
Թե սպանես,քո
Արյունն ես թափում:

5-

Դերձակ չէ, բայց առանց ասեղ
Ոչ ոք նրան դեռ չի տեսել:

**Պատասխան. 1-Ձորի 2- Շուն 3- Կատու 4- Մոծակ
5- Ոգնի**

Առողջապահական

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԲԺՇԿՈՒԹՅԱՆ ԴԵՂԱՏՈՍՄԵՐ

Ցնցուղատապի բուժման համար առաջարկվում է հետեւյալ միջոցը. 1 լիտր եռացող ջրի մեջ լցնել 400 գ ծառի թեփ: Այնուհետեւ քամել եւ խմել բավականին տաք վիճակում՝ մեկ օրվա ընթացքում: Եփուկի համը տանելի դարձնելու համար ավելացնել բուլած շաքար:

Խիստ մրսածությունը եւ ուժեղ հազը բուժելու համար խորհուրդ է տրվում օգտագործել հետեւյալ դեղամիջոցը. 20 գ օշինդրը առնվազն 24 ժամ թրմե կես շիշ օղու մեջ եւ այնուհետեւ քնելուց առաջ ընդունել օրը 3 անգամ, ճաշի գդալով: Այս բուժամիջոցը երեխաների համար անթույլատրելի է:

Հազը բուժելու համար առաջարկվում է հետեւյալ դեղամիջոցը. վերցնել մի մեծ գլուխ սոխ, մաքրել, լվանալ, քերիչի վրա քերել եւ սագի ճարպ խառնելուց հետո այդ խառնուրդով շփել կրշքավանդակն ու վիզը: Այնուհետեւ, տաք փաթաթելուց հետո, առավոտյան, քաղցած վիճակում ճաշի գդալով ընդունել այդ խառնուրդը:

Որպես հազի դեմ կիրառվող դեղամիջոց՝ հատկապես երեխաների համար, օգտագործել տարեկան բողկի հյութ: Վերցնել մաքրած տարեկան բողկը, քերիչի վրա քերել եւ հյութը քամել: Այնուհետեւ, 1 ճաշի գդալ մեղր խառնելուց հետո, ընդունել օրը 3-4 անգամ, երկու ճաշի գդալ՝ ուտելուց 15-20 րոպե առաջ:

Չվի դեղնուցն ու շաքարավազը միասին լավ հարել, դարձնել «գոգլի-մոգլի» եւ որպես հազի բուժման դեղամիջոց, ընդունել քաճցած վիճակում:

